

EL DILEMA DEL PNB

El partit està desorientat com mai abans i no ha trobat un recanvi per a Arzalluz

JAVIER ELZO*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 12.03.08

"Zapatero guanya, el PSE (Partit Socialista d'Euskadi) aconsegueix un triomf històric a la Comunitat Autònoma Basca i baixa el vot abertzale". Així obria Deia, el diari oficiós del PNB, la seva edició de dilluns. És difícil trobar un titular més ajustat a la realitat. Jo hi afegiria un subtítol: l'esquerra abertzale (Batasuna en les seves infinites denominacions) mostra la seva força amb una presència innegable (encara que difícil de quantificar amb rigor) en l'àmplia abstenció a Euskadi.

Limitant-me a Euskadi, els socialistes poden, legítimament, sentir-se satisfets. No havien guanyat mai a Biscaia. Tampoc a Bilbao ni a la comunitat, en unes eleccions generals, amb la contundència amb què ho van fer diumenge. Ja van guanyar el PNB en les generals del 1993, però per només 6.000 vots. Ara han vençut per 122.000. Que la campanya hagi estat molt polaritzada entre Rajoy i Zapatero no és argument suficient per explicar aquestes dades. Com tampoc ho és l'assassinat d'Isaías Carrasco.

PERDONIN els números que vénen, però són necessaris. Si sumem els vots nacionalistes en les eleccions de diumenge (PNB + EA + Aralar, i imputant 150.000 vots a Batasuna) arribem a 532.000 vots. Per un altre costat si sumem els vots de PSOE/PSE/EE + PP + IU, arribem als

682.000 vots. 150.000 vots més dels partits d'àmbit estatal que els nacionalistes. ¿Canvi de tendència? ¿Euskadi ha deixat de ser nacionalista? ¡Compte!

No es pot oblidar que en les eleccions autonòmiques es vota d'una altra manera. I les circumstàncies que es donen en cada moment pesen. L'exemple oposat a les actuals eleccions són les autonòmiques de l'any 2001, fa només set anys, quan la suma de vots de PSOE + PP + UA + IU va arribar a 660.000. El PNB i EA van arribar a la xifra rècord de 604.000, que, sumats als de Batasuna, donaven la xifra de 750. 000 votants nacionalistes. 130.000 vots més que els vots dels partits d'àmbit estatal.

¿Quina és la conclusió? Cal tenir precaució a l'hora de parlar de girs. S'ha de contextualitzar cada elecció i, sobretot, quan es vol fer sociologia o història i no solament saber qui governarà durant els pròxims quatre anys, s'han de llegir les dades en perspectiva històrica.

Ara bé, dit això, és innegable que en aquestes eleccions el nacionalisme basc (PNB, EA i Aralar) s'ha clavat un patxada de pronòstic. I la causa principal no han de buscar-la fora sinó en ells mateixos. El PNB està desorientat, com mai ho ha estat des de la transició democràtica. Després de la deriva lizarrista, que va comportar la del seu líder, Xabier Arzalluz, no ha trobat recanvi. Hauria pogut ser Josu Jon Imaz. Tenia el millor projecte nacionalista possible per a l'Euskadi del segle XXI. El partit no el va seguir. Tenia l'electorat, però no el partit.

Queda el dubte de si ara el PNB reconeixerà el seu error o bé s'embrancharà en baralles a curt termini per mirar de trampejar la situació

o, cosa pitjor, el PNB agafarà una postura més radical, temorós no tant de perdre el lideratge davant del PSOE, com de perdre'l davant d'ETA i del seu món. Però, en cas que aposti per aquesta tercera via, pot perdre el lideratge davant de tots dos. La massa del penabisme radical de Guipúscoa (on, no s'ha d'oblidar, Egibar va sortir reforçat en les recents eleccions internes) es passarà (o unirà) a l'esquerra abertzale el mateix dia que ETA desaparegui (ETA és l'enterramorts del nacionalisme democràtic i moderat i l'oli que lubrica l'antinacionalisme basc a Espanya). Al mateix temps, el nacionalisme moderat de Biscaia nodrirà les files del PP el dia en què el PP s'adoni, també, que vivim al segle XXI i que la bronca continua i les paraules gruixudes ja no passen. Aquest és el gran i difícil dilema a què s'enfronta el PNB.

¿I QUÈ farà Ibarretxe amb la seva consulta? No en tinc ni idea, però dependrà de quina de les tres opcions que acabo d'esbossar acabi dominant. Si el PNB decideix entrar en un procés seriós de reflexió, tal com ha anunciat Urkullu, no sembla que sigui el millor moment per plantejar consultes. Només un factor pot fer que una consulta tingui resultats positius per al nacionalisme basc: que el PSOE s'enroqui o dilati, en excés, un diàleg en profunditat sobre el contenciós polític basc que segueix plenament vigent. Les apel·lacions de Zapatero obren una escletxa d'esperança.

Perquè que ningú s'enganyi. La majoria de la societat basca és nacionalista, d'un nacionalisme moderat, no independentista, menys encara antiespanyol. Si el nacionalisme basc es radicalitza (com en aquests últims anys), perdrà suports electorals. Però si la majoria basca entén que no el respecten en els seus sentiments de pertinença, sortiran nacionalistes de sota de les pedres. Com el 2001. L'única sortida és

l'adaptació de l'Estatut de Gernika al segle XXI per aconseguir un acord plural superior al de l'any 1978. L'experiència del segon Estatut de Catalunya no és un bon exemple. Però també se n'aprèn dels mals exemples. Ara Zapatero té una altra oportunitat i el PNB, l'obligació de recuperar la sensatesa. I tots dos, d'acabar amb ETA. Aleshores tot serà diferent, si és que realment volem que tot sigui diferent.

* Catedràtic emèrit de Deusto.